

Na podlagi 191. in 211. člena Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13 in 78/13 – popr.) izdaja ministrica za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v soglasju z ministrico za zdravje

PRAVILNIK **o varovanju zdravja pri delu otrok, mladostnikov in mladih oseb**

1. člen **(vsebina)**

Ta pravilnik določa ukrepe in aktivnosti za varovanje zdravja, telesnega in duševnega razvoja otrok, mladostnikov in mladih oseb pri delu in v zvezi z delom v skladu z:

- Direktivo Sveta 94/33/ES z dne 22. junija 1994 o varstvu mladih ljudi pri delu (UL L št. 216 z dne 20. 8. 1994, str. 12), zadnjič spremenjeno z Direktivo 2014/27/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. februarja 2014 o spremembi direktiv Sveta 92/58/EGS, 92/85/EGS, 94/33/ES, 98/24/ES ter Direktive 2004/37/ES Evropskega parlamenta in Sveta z namenom prilagoditve Uredbi (ES) št. 1272/2008 o razvrščanju, označevanju in pakiranju snovi ter zmesi (UL L št. 65 z dne 5. 3. 2014, str. 1) in
- Direktivo 2007/30/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. junija 2007 o spremembah Direktive Sveta 89/391/EGS, njenih posebnih direktiv in direktiv Sveta 83/477/EGS, 91/383/EGS, 92/29/EGS in 94/33/ES za poenostavitev in racionalizacijo poročil v zvezi s praktičnim izvajanjem (UL L št. 165 z dne 27. 6. 2007, str. 21), zadnjič spremenjeno z Direktivo 2013/35/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o minimalnih zdravstvenih in varnostnih zahtevah v zvezi z izpostavljenostjo delavcev tveganjem, ki nastajajo zaradi fizikalnih dejavnikov (elektromagnetnih sevanj) (20. Posebna direktiva v smislu člena 16(1) Direktive 89/391/EGS) in razveljavitvi Direktive 2004/40/ES (UL L št. 179 z dne 29. 6. 2013, str. 1).

2. člen **(pomen izrazov)**

Izrazi, uporabljeni v tem pravilniku, pomenijo:

- mlada oseba je oseba pod 18 letom starosti, ki je v delovnem razmerju na podlagi pogodbe o zaposlitvi;
- otrok je oseba pod 16 letom starosti ali oseba, ki je vključena v obvezno redno šolanje;
- mladostnik je oseba, stara vsaj 16 let ter ne več kot 18 let in ni več vključena v obvezno redno šolanje.

3. člen **(lažje delo)**

Lažje delo, ki ga pod določenimi pogoji lahko opravlja otrok, ki je dopolnil starost 13 let, je delo, ki po svoji naravi in glede na delovne razmere, v katerih se opravlja:

- ni škodljivo za varnost, zdravje in razvoj otroka ter
- ni tako, da bi negativno vplivalo na otrokovo prisotnost v šoli, na njegovo vključitev v programe poklicnega usmerjanja ali usposabljanja, ki ga je odobril pristojni organ ali na njegovo sposobnost, da pozitivno izkoristi prejeto izobrazbo.

Primeri lažjih del, ki se kot usmeritev upoštevajo pri odobritvi dela otroka, ki je dopolnil starost 13 let, so naslednji:

1. delo v pisarnah: tipkanje in računanje s pomočjo kalkulatorja, posodabljanje zapisov, razvrščanje, urejanje in polnjenje zbirk, lažja kurirska dela, urejanje pošte, fotokopiranje;
2. zaposlitev v trgovini: lahke naloge pomočnikov, urejanje izložb, etiketiranje s cenami;
3. delo v restavracijah, kavarnah in podobnih lokalih: lahko delo, npr. pripravljanje in pospravljanje miz;
4. delo v kmetijstvu, gozdarstvu in vrtnarstvu: lahko delo pri hranjenju živali, lahko ročno delo pri setvi in sajenju, odstranjevanje plevela s cvetličnih gred in majhnih nasadov, pobiranje sadja in jagod;
5. raznašanje ali podobno delo: lahko kurirsko delo ali delo raznašalca;
6. krojaštvo, šiviljstvo: osnovno ročno šivanje, vozlanje niti, enostavna strežba šivalnim strojem;
7. delo na strojih: osnovno ročno sestavljanje, ročno sestavljanje majhnih delčkov (ne spajkanje, varjenje, preizkušanje ali delo na vklopljenih električnih napravah, niti lepljenje, če je lahko nevarno za zdravje);
8. delo na električnih napravah: ročno sestavljanje majhnih delčkov (ne spajkanje, varjenje, preizkušanje ali delo na vklopljenih električnih napravah, niti lepljenje, če je lahko nevarno za zdravje);
9. predelava lesa: ročno sestavljanje majhnih sestavnih delov (ne smejo delati s trdimi lesi – bukev, hrast, ne smejo lepiti, če je lepilo nevarno za zdravje);
10. barvanje: barvanje (ne pršenje barv) z barvami, ki niso škodljive za zdravje;
11. tiskanje in podobne dejavnosti: razvrščanje, izbiranje itd. lahkih tiskarskih izdelkov, ročno zlaganje krtačnih odtisov ali kopij;
12. steklarstvo, lončarstvo: ročno zlaganje izdelkov iz stekla, porcelana in lončarskih izdelkov;
13. embaliranje: vlaganje, pakiranje, zavijanje majhnih izdelkov, merjenje (ne strojno), ročno zgibanje in spenjanje lepenke, lahko delo z lepili, ki niso škodljiva za zdravje;
14. delo v skladišču in shrambi: sprejemanje, spravljanje in oddajanje lahkih izdelkov, merjenje in štetje;
15. čiščenje: lahko delo (npr. čiščenje pisarn), lažje čiščenje notranjih prostorov;
16. nega in kozmetika: pomožne aktivnosti v frizerskih salonih (ne smejo delati z nevarnimi snovmi);
17. delo v pralnicah: lahko razvrščanje perila ali čiščenje (ne smejo delati z nevarnimi snovmi);
18. fotografsko delo: okvirjanje ali zlaganje kopij.

Kot lažje delo se ne šteje delo na proizvodnih linijah, kjer prihaja do enostranskih obremenitev in ponavljajočih se gibov, ki lahko povzročijo okvaro kosti in mišic ali neprimeren psihični napor.

4. člen **(splošne dolžnosti delodajalca)**

Delodajalec na podlagi ocene tveganja sprejme potrebne ukrepe za varnost in zdravje otrok, mladostnikov in mladih oseb. Posebna pozornost je namenjena:

- opremljanju in načrtovanju delovnega mesta;
- naravi, stopnji in trajanju izpostavljenosti fizikalnim, biološkim in kemičnim škodljivostim, psihološkim ter drugim obremenitvam;
- obliki, vrsti in uporabi delovne opreme, strojev, aparatov in naprav ter načinu, s katerim z njimi rokujejo;
- načrtovanju delovnih procesov in operacij ter organizaciji dela;
- stopnji izobraževanja, usposabljanja in inštrukcij pri mladih osebah.

Delodajalec mlade osebe ali mladostnike obvesti o možnih tveganjih in o vseh ukrepih za zagotovitev varnosti in zdravja. O možnih tveganjih ter o vseh ukrepih za otrokovo varnost in zdravje delodajalec obvesti otrokove zakonite zastopnike.

Delodajalec zagotovi varovalne in preventivne ukrepe za zdravo in varno delo otrok ter mladostnikov, ki je primerno njihovi starosti. Pri tem vključi pooblaščenega zdravnika, strokovne delavce in druge strokovne službe.

Na delovnih mestih, kjer iz ocene tveganja izhaja tveganje za varnost, telesno ali duševno zdravje ali za razvoj mladih oseb, delodajalec zagotovi reden zdravstveni nadzor in predhodne ter obdobjne zdravstvene preglede mladih oseb. Obdobni usmerjeni zdravstveni pregledi se opravijo v obdobju, ki je navedeno v oceni tveganja in ni daljše od enega leta.

Če mlada oseba izjemoma opravlja nočno delo v skladu s 193. členom Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13 in 78/13 – popr.), delodajalec pred začetkom opravljanja dela in tudi po prenehanju opravljanja tega dela zagotovi ocenjevanje zdravja in sposobnosti mlade osebe, razen če je nočno delo izredne narave.

5. člen

(prepoved izpostavljenosti dejavnikom tveganja in prepoved opravljanja del)

Mlada oseba ali mladostnik ne sme biti izpostavljen naslednjim dejavnikom tveganja:

1. fizikalnim dejavnikom:
 - ionizirajočemu sevanju,
 - atmosferi z visokim tlakom,
 - hrupu, ki presega opozorilno mejno vrednost,
 - vibracijam, ki presegajo opozorilno mejno vrednost;
2. biološkim dejavnikom, ki lahko:
 - povzročijo težje bolezni pri ljudeh in predstavljajo veliko nevarnost za delavce; tveganje, da se bodo razširili v okolico, je zmerno; v večini primerov je na voljo učinkovita preventiva ali zdravljenje – biološki dejavniki iz tretje alineje 4. točke 2. člena Pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti biološkim dejavnikom pri delu (Uradni list RS, št. 4/02, 39/05 in 43/11 – ZVZD-1);
 - povzročajo težje bolezni pri ljudeh in predstavljajo veliko nevarnost za delavce; tveganje, da se bodo razširili v okolico, je veliko; običajno ni na voljo učinkovite preventive ali zdravljenja – biološki dejavniki iz četrte alineje 4. točke 2. člena Pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti biološkim dejavnikom pri delu;
3. kemičnim dejavnikom:
 - a) snovem in zmesem, ki izpolnjujejo merila za razvrstitev v skladu z Uredbo (ES) št. 1272/2008 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2008 o razvrščanju, označevanju in pakiranju snovi ter zmesi, o spremembi in razveljavitvi direktiv 67/548/EGS in 1999/45/ES ter spremembi Uredbe (ES) št. 1907/2006 (UL L št. 353 z dne 31. 12. 2008, str. 1; v nadaljnjem besedilu: Uredba 1272/2008/ES) v enega ali več naslednjih razredov in kategorij nevarnosti z enim ali več naslednjimi stavki o nevarnosti:
 - akutna strupenost, kategorija 1, 2 ali 3 (H300, H310, H330, H301, H311, H331),
 - jedkost za kožo, kategorija 1A, 1B ali 1C (H314),
 - vnetljiv plin, kategorija 1 ali 2 (H220, H221),
 - vnetljivi aerosoli, kategorija 1 (H222),
 - vnetljiva tekočina, kategorija 1 ali 2 (H224, H225),
 - eksplozivi, kategorija „nestabilni eksplozivi“, ali eksplozivi podrazredov 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5 (H200, H201, H202, H203, H204, H205),

- samoreaktivne snovi in zmesi vrste A, B, C ali D (H240, H241, H242),
 - organski peroksidi vrste A ali B (H240, H241),
 - specifična strupenost za ciljne organe po enkratni izpostavljenosti kategorije 1 ali 2 (H370, H371),
 - specifična strupenost za ciljne organe po večkratni izpostavljenosti, kategorija 1 ali 2 (H372, H373),
 - preobčutljivost dihal, kategorija 1, podkategorija 1A ali 1B (H334),
 - preobčutljivost kože, kategorija 1, podkategorija 1A ali 1B (H317),
 - rakotvornost, kategorija 1A, 1B ali 2 (H350, H350i, H351),
 - mutagenost za zarodne celice, kategorija 1A, 1B ali 2 (H340, H341),
 - strupenost za razmnoževanje, kategorija 1A ali 1B (H360, H360F, H360FD, H360Fd, H360D, H360Df);
- b) snovem in zmesem iz druge alineje 1. točke 3. člena Pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem (Uradni list RS, št. 101/05, 43/11 – ZVZD-1 in 38/15);
- c) svincu in njegovim spojinam, če se lahko absorbirajo v človeški organizem;
- d) azbestu;
- e) prisotnim v postopkih iz Priloge I Pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem.

Prepoved izpostavljenosti dejavnikom tveganja iz prejšnjega odstavka ne velja v primerih če:

- delo predstavlja del obveznega šolanja, ki se izvaja pod nadzorom učiteljev v šolskih objektih ali na drugih mestih, ki so posebej prirejena za učenje;
- je mladostnik končal obvezno šolanje in je dopolnil najmanj 15 let starosti v tekočem koledarskem letu in delo predstavlja poklicno izobraževanje, ki poteka pod nadzorom posebej usposobljenih inštruktorjev.

6. člen

(prepoved opravljanja del na podlagi ocene tveganja)

Mlada oseba ali mladostnik ne sme opravljati drugih del, pri katerih iz ocene tveganja izhaja, da lahko škodljivo vplivajo na njegovo varnost, zdravje in razvoj.

Pri ocenjevanju tveganja delodajalec posebej upošteva sledeče dejavnike tveganja:

1. fizikalne dejavnike:
 - neionizirajoče sevanje,
 - hrup, pod opozorilno mejno vrednostjo,
 - vibracije, pod opozorilno mejno vrednostjo,
 - ekstremne temperature ali mraz;
2. biološke dejavnike, ki lahko povzročijo težje bolezni pri ljudeh in predstavljajo tveganje za delavce; v večini primerov je na voljo učinkovita preventiva ali zdravljenje – biološki dejavniki iz druge alineje 4. točke 2. člena Pravilnika o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti biološkim dejavnikom pri delu (Uradni list RS, št. 4/02, 39/05 in 43/11 – ZVZD-1);
3. kemične dejavnike, ki izpolnjujejo merila za razvrstitev v skladu z Uredbo 1272/2008/ES v enega ali več naslednjih razredov in kategorij nevarnosti z enim ali več naslednjimi stavki o nevarnosti:
 - zelo lahko vnetljiva tekočina ali hlapi (H224),
 - segrevanje lahko povzroči požar (H242),
 - lahko povzroči alergijski odziv kože (H317),
 - lahko povzroči simptome alergije ali astme ali težave z dihanjem pri vdihavanju (H334),
 - sum povzročitve raka (H351),

- škoduje organom pri dolgotrajni ali ponavljajoči se izpostavljenosti (H372),
- lahko škoduje organom pri dolgotrajni ali ponavljajoči se izpostavljenosti (H373) in izpostavljenost svincu.

7. člen
(začetek veljavnosti)

Ta pravilnik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Št. 0072-11/2015
Ljubljana, dne 24. junija 2015
EVA 2015-2611-0033

dr. Anja Kopač Mrak l.r.
Ministrica
za delo, družino, socialne zadeve
in enake možnosti

Soglašam!

Milojka Kolar Celarc l.r.
Ministrica
za zdravje